

УДК 343.35:342.78

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/155-156

Вікторія МОЗГОВА

студентка Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ

Людмила ПАРФЕНТІЙ

доцент кафедри
соціально-економічних дисциплін
Сумської філії Харківського
національного університету внутрішніх
справ,
кандидат економічних наук

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні у світі відбувається 26 війн, і одна з них – в Україні. Повномасштабне вторгнення РФ у незалежну Україну почалося 2 роки тому, а корупція процвітає в нашій державі вже понад 32 роки. У той час, коли український народ бореться за своє існування та свої землі, корупція не зникла, а, навпаки, поширюється на нові сфери: від гуманітарної допомоги до рішень посадових осіб. Часто під маскою допомоги приховується справжнє обличчя зрадника та корупціонера.

Корупція існує у багатьох країнах світу і може проявлятися в різних формах на всіх етапах розвитку держави. Звісно, Україна знаходиться не на першому місці у списку найкорумпованіших країн світу, однак корупція здійснює дуже негативний вплив на розвиток економіки та суспільства, а у воєнний час є загрозою національній безпеці України.

У кожного свідомого українця виникають запитання: як протидіяти корупції? Чи можливо її позбутися взагалі? Чому немає очікуваного результату від антикорупційної реформи? Можливо, дані питання не є нагальними під час обстрілу чи повітряної тривоги, однак вони існували з моменту здобуття Україною незалежності та існують дотепер.

Корупція – це зловживання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи пропозиції вигоди для себе чи інших осіб.

Кримінальним кодексом України (далі – КК України) передбачена відповідальність за вчинення таких корупційних правопорушень (злочинів) [1]:

- зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 КК України);
- службове підроблення (стаття 366 КК України);
- декларування недостовірної інформації (стаття 366-2 КК України);
- неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (стаття 366-3 КК України);
- службова недбалість (стаття 367 КК України);
- прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (стаття 368 КК України);
- незаконне збагачення (стаття 368-5);
- пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369 КК України);
- зловживання впливом (стаття 369-2 КК України).

Усі перелічені вище види корупційних правопорушень мали місце в Україні у мирний час та трапляються і зараз, під час воєнного стану. При цьому війна створила зручні умови для процвітання корупції. Корупція в умовах воєнного стану проявляється у розкраданні закупівель Міноборони, поборах на митниці, хабарництві у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки, а також у діяльності військово-лікарських комісій, роботі податкової служби та органів державної влади.

Поширення корупції під час війни насамперед негативно впливає на економіку держави [2]:

- скорочується загальний обсяг інвестицій;
- уповільнюється швидкість економічного зростання. Зниження темпів зростання є прямим наслідком зменшення темпів притоку інвестицій;
- скорочуються витрати на оборону країни та охорону здоров'я через легкість здійснення бюджетних маніпуляцій у цих сферах;
- відбувається зростання частки державних інвестицій через легкість отримання чиновниками вигоди від державних інвестиційних проєктів (кількість яких за період війни збільшилася утричі);
- погіршується інфраструктура країни (через воєнні дії) та менше можливостей залишається для втілення державних інвестиційних проєктів;
- зменшуються податкові надходження через корумпованість податкової служби та митниці. Наслідком є відсутність достатніх бюджетних коштів, що призводить до погіршення якості виконання державних функцій;
- збільшується вплив корупції на зниження обсягів прямих іноземних інвестицій, адже корупція справляє майже такий самий вплив на інвестиції, як і на податки. Чим вищий рівень корупції, тим менший рівень притоку прямих іноземних інвестицій.

Оскільки корупція є негативним фактором для будь-якої сфери у державі, Україна намагається боротися з нею і здійснила низку кроків у цьому напрямі, а саме:

- 1) розроблене нове антикорупційне законодавство;
- 2) забезпечено належне та ефективне функціонування Єдиного державного реєстру;
- 3) створений антикорупційний суд;
- 4) забезпечено ефективну діяльність Державного бюро розслідувань;
- 5) забезпечено ефективну комунікацію підтримки реформи;
- 6) удосконалено систему контролю за партійними фінансами.

Також важливим напрямом протидії корупції є антикорупційна експертиза, завдання якої полягає у дослідженні проєктів нормативно-правових актів та чинних нормативно-правових актів, які регулюють певні суспільні відносини, на предмет виявлення в них норм із ознаками корупціогенного характеру [3].

Крім того, при розслідуванні корупційних правопорушень важливо використовувати спеціальні знання з бухгалтерського, податкового обліку та фінансової звітності підприємств. Судова економічна експертиза є однією з найбільш ефективних і кваліфікованих форм використання таких спеціальних знань, а тому вважається однією з основних при розслідуванні багатьох корупційних злочинів [4].

Однак рівень корупції в Україні залишається високим, а під час війни навіть збільшився. На нашу думку, необхідно також звернути увагу на такі напрями протидії корупції:

1. Антикорупційне виховання. У закладах середньої освіти потрібно ввести навчальний предмет, метою якого буде довести дитині шкідливість корупції для суспільства;
2. Розроблення та ухвалення нових антикорупційних нормативно-правових актів;
3. Впровадження повної звітності для держслужбовців і жорсткої відповідальності за порушення звітності або невідповідність законодавству;
4. Реформування системи антикорупційних органів, оскільки на даний момент таких органів в Україні декілька, їхні повноваження розсіяні, і відсутній чіткий механізм взаємодії;
5. Активізація участі у протидії корупції таких організацій, як ООН, Рада Європи, Інтерпол, МВФ.

Послідовний, хоча й поступовий, прогрес у боротьбі з корупцією в Україні є гарантією покращення всіх аспектів суспільного життя.

---

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Вплив корупції на економічне зростання / авт. кол. В. Мазярчук, І. Федько. Київ : Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2016. 24 с. URL : https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2016/12/fea_corruption_economy_a5_short_final.pdf.

3. Сметаніна Н. В., Маалулі О. В. Антикорупційна експертиза як напрям запобігання корупції. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 237–241.

4. Парфентій Л. А. Судова економічна експертиза при розслідуванні корупційних злочинів. *Право і безпека*. 2022. № 4 (87). С. 13–23.